

Radu Miron Costin

© toate drepturile sunt rezervate autorului

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

COSTIN, RADU MIRON

Stăniloaie și Păcurariu contra „uniuniei” / Radu Miron Costin.

– Târgu Lăpuș : Galaxia Gutenberg, 2018

ISBN 978-973-141-758-5

2

www.galxiagutenberg.ro

Editura Galaxia Gutenberg

435600 Târgu-Lăpuș, str. Florilor nr. 11

Tel: 0723-377599

e-mail: contact@galxiagutenberg.ro

PRINTED IN ROMANIA

Acastă carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârsite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

**Stăniloaie și Păcurariu
contra
„UNIUNIEI”**

Galaxia Gutenberg
2018

CUPRINS

Scurtă introducere	4
Școlile greco-catolice și opera educativă a Bisericii Ortodoxe Române	6
Cuvânt către cititor.....	13
Povestea încreștinării de la Bizanț	21
Câteva concluzii asupra încreștinării primare	29
Problema limbilor folosite în CULT	33
Câteva comentarii despre influența slavonismului la români	38
Contribuția celor două Biserici românești la promovarea culturii naționale, văzută de Profesorul Păcurariu	43
Din nou considerații generale	50
Cruciadele și alte războaie religioase.....	54
Inchiziția.....	56
Scurte comentarii	60
Aspecte ale unirii văzute de către profesorii Stăniloiae și Păcurariu.....	61
Scurtă introducere	61
Păreri tendențioase referitoare la Unire	63
Silnicia unei asupriri sociale și economice	65
Mișcarea antiunionistă	73
Mari figuri ale Bisericii Greco Catolice, văzute de romanofobi. Scurtă introducere.....	77
Inocențiu Micu Kelin, deschizătorul luptei politice naționale a românilor din Transilvania, luptător pentru independența Bisericii strămoșești și victimă a alianței Habsburgo-Catolice.....	78

Fruntașii Școlii Adrelene, continuatori ai liniilor directoare ale acțiunii lui Inocențiu Micu, luptător împotriva catolicizării Bisericii Unite și victime ale ierarhiei acesteia.....	87
Samuil Micu Clain (1745-1806)	88
Gheorghe Șincai (1754-1815)	95
Petru Maior (1754-1821).....	102
Scurtă concluzie	109
Lupta fruntașilor greco-catolici din secolul al XIX-lea pentru independența Bisericii Unite și pentru păstrarea caracterului ei strămoșesc.....	110
Scurtă clarificare a unor persoane amintite în capitol.....	120
Acțiunea de extindere și de catolicizare continuă a uniției	123
Încetarea definitivă a unei divizări religioase formale a poporului român.....	137
Problema Uniatismului în perspectiva Ecumenică..	140
Câteva concluzii	144
Bibliografie	147

Scurtă introducere

După Stăniloaie au apărut mulți „doctori” sau docți care la rândul lor au găsit multe de spus despre aşa zisa „UNIAȚIE”, cum le place lor să numească UNIREA românilor din Transilvania cu Biserica Romei. Marele istoric bisericesc Păcurariu încearcă, poate după teoriile lui sau ale altora, să conteste toate sinoadele prin care s-a pornit și realizat acel act epocal din viața românilor transilvani și nu numai. Ideea este iarăși dezbatută de doctori din Ardeal, Maramureș sau din alte părți ale țării. Și conform Gânditorului sau Gânditorilor, această „UNIAȚIE” s-a menținut doar datorită vârfurilor ierarhiei bisericești create și a „măsurilor draconice” aplicate de către autoritățile imperiale sau, mai bizar, și cele ungurești, care, culmea, tocmai au sprijinit mișcările întreținute de ierarhia de la Carlovăț, Viena și Moscova. Ioan Dragomir nu remarcă cele mai multe dintre invențiile marilor istorici măsluitori precum Stăniloaie și ceilalți, deși monumentala lui lucrare despre „dezrobirea religioasă a românilor din Transilvania” a fost finanțată de către Sibiu. Dar să nu credă cineva că Dragomir ar fi spus ceva cărui măngăitor despre UNIAȚIE care pentru el era o dezbinare religioasă iar primirea jugului sărbesc o adeverărată renaștere.

Ce vreau să spun este că acești adeverăți „corifei” ai ortodoxiei au găsit noi argumente pentru a-și susține antitezele bolnave de un orientalism înapoiat și fundamentalist. Stăniloaie, romanofob înrăit, nu numai antipapal, ci și antioccidental, își ridică teoriile la nivel de postulate. El știe tot ce a măcinat sau încă mai

Reputația Papalitatea până în zilele noastre, și chiar vine cu soluții proprii. Le știe pe toate și la toate își indică soluțiile de parcă nu au mai fost de secole oameni de cultura lui care să jalonezeurgerea evenimentelor. Lucrarea lui, „Uniatismul din Transilvania, încercare de dezbinare a poporului român”, este o dovdă concludentă în acest sens, dar în ea se cuprinde o particularizare. Pe lângă o critică acerbă a spiritului dominant urmărit de Papalitate, în problemele religioase, dorește să arate sau să combată lipsa de temei a „UNIAȚIEI”. Această uniație s-a făcut în primul rând prin constrângere, la care s-au adăugat argumentele materiale, ocolind abil sau minimalizând argumentele dogmatice cum au fost măsurile hotărâte de calvinizare sau faptul că după decretarea Unirii, chiar și cei rămași fideli ortodoxiei au prins curaj cerând Vlădică de la Carlovăț și nu superintendent calvin. Se putea cere așa ceva înainte? Hotărât nu! Până atunci le-au fost maltratați episcopii, umiliți protopopii și preoții iar multimea toleraților își ducea jugul mai departe.

Școlile greco-catolice și opera educativă a Bisericii Ortodoxe Române

Cei care nu cunosc realitatea vor spune că și Stăniloaie că: „Devenise un obicei al Statului major Catolicizant al Bisericii Unite să-și acopere acțiunea prin provocarea la școlile ei, prin care ar fi reprezentat prin excelență Biserica culturii în viața poporului nostru. Și făcând să sune mereu această frază la urechea oamenilor, ajunseseră și mulți români ortodocși să o

creadă” (1/180). Iată că a apărut adevăratul cunoșcător al activității unei instituții care, la început, a făcut să răsără de acolo – Soarele tuturor românilor -, doar că, după gândirea lui, lucrurile au decurs altfel.

Și iată că, de abia datorită lui, aflăm că școli românești au existat și înainte de 1754, data înființării celor din Blaj, atât laice, cât și în mănăstirile distruse de Bucow, (??). Deși despre ultimele nu se știe nimic, se presupune că ar fi fost! Cât despre școli laice, încă în 1495 a luat ființă la Brașov o școală. „**Ea trebuie să fi fost o școală de scris și de grai românesc**”. Și tot el mai presupune că, „Existența acestui focar de cultură românească a trebuit să fie factorul determinant care a dus pe Coresi la Brașov”, (1/181). Doar că tipăriturile lui, românești, de acolo erau de factură calvină, **să înțeleagă toți românii doctrina lor**, pe când în Țara Românească a fost însărcinat cu tipărirea Psaltirei în limba slavă. Posibil ca, atunci și acolo, românii o înțelegeau mai bine!?

Și ca să ne convingem că au mai existat și alte școli românești mai sunt date exemple: în Făgăraș era un fel de școală superioară, cu două secțiuni pentru pregătirea preoților și dascălilor, (idem). Nu mai are importanță că, învățăței erau educați în spirit calvin. Școala era așezată în aceeași curte cu cea ungurească și „acest așezământ prevede, pentru odraslele boierilor, învățarea în limba lor, dacă nu voiesc să treacă la școala de alăturea, a Testamentului Nou, a Psalmului și a Catechismului...” Printre altele se arată că plata dascălului era aprobată de către Superintendent... (20/179), ceea ce ne spune totul despre destinațiile acestor școli. Bineînțeles că Stăniloaie le spune, tendonios, școli ortodoxe care pregăteau și preoți, iar în

realitate tră erau mărtorii ortodoxo-calvine, într-o zona puternic calvinizată și cereau ca preoții să nu fie din altă parte.

Nimeni nu contestă existența acestor școli, în Făgăraș, Banat sau altundeva, dar depășește închipuirea sau gândirea sănătoasă să afirmi că școlile din Blaj, incomparabil superioare și românești, pentru toate categoriile sociale, au fost înființate, atenție, „**pentru a sustrage copiii de la vechile școli ortodoxe**”! și mai comentează apoi, „într-o vreme când ortodoxia era atât de mult persecutată”, **scopul a fost dezbinarea poporului român și înstrăinarea părții unite a lui**. Încă din 1881 300 de școli, la ordinul lui Iosif II, dar după moartea lui „**nu s-a mai ales nimic din ele**” (!?)... pe când ortodocșii n-au încetat niciodată să aibă școli la sate. A fost în spiritul ortodoxiei să dea în primul rând atenție îndrumării poporului!!!, (1/183). Deci, Doamne ferește! fără acest spirit, să-i zicem de sacrificiu patriotic?, al ortodoxiei, eram cu mult mai înapoi. Chiar Bucow, cu dărâmarea mănăstirilor își are rolul lui la suprimarea școlilor despre care chiar dacă nu se știe nimic, ci se fac doar presupuneri speculative, nu trebuie să se uite că, din cauza ei, a Unirii, s-au desființat un număr mult mai mare de școli ortodoxe, care s-ar fi dezvoltat în cursul secolului XVIII... (idem)?? Cu toate acestea, nu lipseste comentariul că, „școlile ortodoxe erau mai numeroase”, erau școli naționale, pur românești, pe când cele unite erau școli în spirit clerical catolic și datorită subvențiilor de la stat se învăța tot mai mult limba maghiară, (1/184)?? Cum se poate mistifica adevărul, nu poți decât să te minunezi. Școli comparabile cu cele din Blaj, despre care ar fi dorit să vorbească Stăniloaie au apărut de abia în prima jumătate a secolului XIX, iar povestea cu limba maghiară este cu

totul alta. Multă vreme au fost singurele școli românești de acel nivel, și frecvențate de mulți învățăcei școliți în instituții ungurești. Cu deosebire, cei din Secuime sau nordul Transilvaniei nu vorbeau curenț românește nici nu cunoșteau grafia slavonă, fenomen ce s-a suprapus cu obligativitatea învățării limbii maghiare în toate școlile. Asemenea mers al evenimentelor s-a petrecut și în școli ortodoxe, dar la uniți nu s-a găsit un Stăniloaie care să comenteze despre ele. În schimb s-a găsit un bănățean, Ciuhandu, care urmărind să mascheze ceea ce au pătit ei la sârbi, s-a pornit să scrie lucrări denigratoare la adresa uniților. În „**Unia și analfabetismul**”, la fel ca și alții, profită de criticele aduse de către unele personalități unite sistemului de învățământ. Culmea!?, folosește spre exemplu, memorii ale clericilor greco-catolici din dieceza Gherlei, în care se deplâng „**efectele de suplinit**”, afirmând apoi că ar depăși pe cele din Biserica Orientală. Concluzia „**Școlile din Blaj erau (la 1881), într-o situație jalnică față de Sibiu și Arad**” (1/184). și lucru foarte plăcut lor, „**se vorbea mai mult ungurește și numai – de dor – latinește**”, după Stăniloaie. Pe de altă parte, recunoaște faptul că îndreptarea, pentru ei, nu pentru alții, a început într-un timp când apare și un gimnaziu ortodox la Brașov (1850, la 100 de ani față de Blaj), unde s-a adus multă literatură din Țara Românească... și împreună cu seminarele de la Sibiu, Arad și Caransebeș, „au dat poporului român, rânduri, rânduri de preoți și învățăți dintre care nici unul nu a lucrat la dezmembrarea sufletească a poporului român și la slăbirea conștiinței lui naționale... Chiar și în 1940-1944, școalele din Blaj se prezintau într-o situație destul de mediocră” (1/185). Ar fi suficiente aceste fraze, ca să scoți la lumină boala

răutăcioasă care-i macină conștiința, încât ajunge până acolo să citeze critici imaginare la adresa urbei de pe Târnave, formulate de către mari personalități, precum Barițiu etc., care au avut mare contribuție la înființarea gimnaziului lor din Brașov. Dar, **vinovată de toate imaginarele neajunsuri este conducerea Bisericii Unite**, lucru remarcat. Ne amintește și de un statistician maghiar, care sublinia că situația culturală cea mai gravă în nordul Transilvaniei se afla în general la greco-catolici, care erau majoritari. Iată până unde își găsesc aliați în replici. Ungurul vedea culturalizarea lor prin maghiarizare, iar Bălan cu Stăniloaie și alții, prin ortodoxizare. Numai astfel am putut ajunge unde suntem!

Deci, Școlile Blajului, în afara de **cei Trei** și alți câțiva, după ei, „**învățati care nu făceau parte din pătrățica UNIATIEI, ci din istoria neamului**”, cum ne spune un „**doctor de-al lor de Ardeal**”, cântând aceeași placă, cu toții rebotezați postum la ortodoxie, n-a mai avut oameni de luat în seamă, se laudă doar cu un trecut îndoiefulnic?? Diferența între părerea statisticianului maghiar și susnumitul autor de basme grotești este că primul încearcă să explice superioritatea educației lor, cu posibile șanse de oarecare adevăr în contextul istoric dictatorial față de majoritari, pe când al doilea nu vedea în fața ochilor decât anticitolocism la care mai adaugă bolnava lui teorie a „**spiritului antinațional promovat de conducerea Bisericii Unite și doar o parte din susținătorii ei**”. Fără slavonia și grecismul lor, n-ar fi existat națiune română, erau înglobați în catolicismul latin sau unguresc, deznaționalizant, universal. Nu a găsit însă nici o națiune care și-ar fi pierdut identitatea prin acest

universalism. Dimpotrivă, despre noi români, mari istorici ortodocși afirmă tocmai contrariul. „**Tocmai ortodoxia ne-a dus de mai multe ori pe marginea prăpastiei**”! Iar salvarea ni s-a întâmplat, nu prin Biserică, ci în afara ei. Cât despre Gherla, de care la fel nu încap, doar atâtă trebuie să știe, că la înființarea „Episcopiei de papistași”, cum afirmă acel oarecare, în localitate, românii reprezentau doar 17% din populație, iar Biserica era încă în „catacombe” după expresia nunțiului din Viena – Antonio de Luca, care a vizitat comunitatea la sfârșitul lunii septembrie 1858. La înființarea Episcopiei, 144 de parohii au fost dezmembrate de la dieceza ruteană a Muncaciului, aparținătoare Ungariei, unde în unele biserici se mai oficia liturghia în limba slavonă, iar în protocoale se folosea limba maghiară, act înălțurat prin circulara episcopului Ioan Alexi din 18/6 august 1860.

Iată de unde apar sursele de inspirație și bârfa precum „gurile de aur” ale ortodoxiei, cu mitropolitul Bălan și cei care îl acompaniau, la fel de înrăiți anticatolici, care spun că „Maramureșul este ultimul petic de ev mediu întârziat în Europa” (1/186), și asta doar pentru că este majoritar greco-catolic, iar fără „ortodocși” nu puteau circula mai cu putere simțăminte cu adevărat românești ale poporului(??), (idem). Se vede că am avut de la cine învăța despre Românie, Popor, Lege... cuvinte folosite în slogană și astăzi de către marii demagogi!

Încheindu-și astfel capitolul cu denigrarea urbei de langă Someșul Mic, nu face altceva decât să-și sporească ridicolul. Prin școli de învățători și preoți, tipografie și publicații, după înființarea Episcopiei, orașul Gherla a devenit un important centru de cultură și

afirmare românească, un produs al Blajului înspre părțile mărginașe.

Și fiindcă Blajul îl roade nespus, precum Catolicismul și Uniația, citez din *Blajul Vatră de istorie și cultură*, Editura Albatros, 1986. Deci apărută după savanta lucrare a marelui gânditor, la care mai putem adăuga, *Blajul, o istorie în texte*, Editura Demiurg, 1993; Timotei Cipariu către Gheorghe Barițiu, Blaj, 12/24 martie 1846, „...și abuzuri, și scăderi, și lipse sunt mai multe decât am putea dori: unele ce am putea să le îndreptăm, dar și de cele ce nimenea nu poate să le îndrepte... Blajul are vinele sale; are și Sibiul, Bucureștii, Iașii, toți români. Dar Blajul are și faptele sale, la care se poate uita înapoi cu fală. Multe alte locuri din românlime au, și au avut cu sute de ori mai multe mijloace de a lucra pentru literatură, cler, naționalitate, decât Blajul, și n-au făcut mai mult decât Blajul, de n-au făcut mai puțin, de n-au făcut nimica. Mulți au știut striga asupra Blajului, cari n-au avut nici drept a striga, de începea a căuta mai întâi la sine. Blajul mai mult a tăcut decât a strigat, dar tot au făcut măcar cât de putin, că în Blaj au fost oamenii cei mai aprinși cu zelul neamului său....” Iată un răspuns pe măsură dat celor care strigă, „n-au avut nici drept a striga, de începea mai întai la sine!”. Și cum am mai arătat de atâtea ori, orice autocritică pornită din sânul comunității blăjene este distorsionată și folosită până la abuzuri necontrolate, împotriva mersului evenimentelor, ca și cum acolo totul s-ar fi petrecut pe dos, în spirit antinațional dar și al unui ev mediu înapoiat?

Nu este momentul și spațiul pentru o replica mai aspră adresată autorului. Invidia și răutatea sunt două

din caracteristicile care-l fac de rușine. Puține sau multe pentru români uniți, în general, dar și pentru ceilalți, Școlile Blajului, cu celealte înființate sub patronajul Bisericii Unite, multe decenii și-au dovedit superioritatea și eficiența în rândul învățăceilor de toate vîrstele, din toate păturile sociale și din tot spațiul românesc, aflat sub dominație străină. Acest merit i-a făcut pe învățăți de marcă, otodocși sau nu, să afirme că „Limba, literatura și cultura românească, poartă pecetea făurită la Blaj. Cu câte lacrimi, cu cât sânge și cu cât geniu o știe numai istoricul care și-a închinat viața cercetând această epocă eroică”, (după Mircea Eliade). Deci rușine celor care proferă inadverțentele dar rușine și celor care-l cred și caută mijloace de a le transmite și a le amplifica! Citez din Stăniloaie: „Probabil că aceste seminarii erau un fel de internate cu un număr foarte mic de elevi... (1/182)”, pe când Samuil Micu, fost elev acolo, că, (la 1756) „Pe vremea aceia era în Blaj peste 300 de învățăcei pe care episcopul îi ținea cu pâine și la praznice și cu fieretură, pe unii cu haine și cu cărti” (19/380). Dar cum istoria acestor școli se cunoaște amănunțit, nu este cazul să răspundem tuturor insinuărilor și minciunilor.

Cuvânt către cititor

Comentariile despre Unirea cu Roma și rolul ei pentru națiunea română, în mod deosebit pentru români din Transilvania memorând pas cu pas lupta pentru emanciparea națională, chiar conceptual de națiune, realizat și consolidat prin educație și școli în a doua jumătate a secolului XVIII, acțiuni de masă în revoluția